

Brüssel, 30. juuni 2023
(OR. en)

11131/23

ECOFIN 657
UEM 191
SOC 483
EMPL 334
COMPET 678
ENV 757
EDUC 270
RECH 302
ENER 393
JAI 903
GENDER 134
ANTIDISCRIM 128
JEUN 172
SAN 409

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	9823/1/23 REV 1
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 602 final
Teema:	NÕUKOGU SOOVITUS, milles käsitletakse Bulgaaria 2023. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Bulgaaria 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitusel eelnõu, mis põhineb komisjoni soovitusel COM(2023) 602 final ning mida on arutanud nõukogu ja Euroopa Ülemkogu.

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

milles käsitletakse Bulgaaria 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamused Bulgaaria 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

- (1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,² millega loodi taaste- ja vastupidavusrahistu (edaspidi „rahastu“). Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu kaasa majanduslikule ja kaasavale taastumisele ning kestlike ja majanduskasvu soodustavate reformide ja investeeringute tegemisele, eelkõige rohe- ja digipööret edendavate reformide ja investeeringute tegemisele, et muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 rahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu heaks 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid, mis on koondunud konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme ümber. 22. novembril 2022 võttis komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011³ alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Bulgaariat ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks. Seetõttu ei ole põhjalik analüüs vajalik. Komisjon võttis vastu ka soovitus euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitus kohta ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 16. mail 2023 vastu euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitus⁴ ja 13. märtsil 2023 ühise tööhõivearuande.
- (3) Kuigi liidu riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, avaldab geopoliitiline kontekst jätkuvalt negatiivset mõju. Kuna liit toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse liidu majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju nii haavatavatele leibkondadele kui ka ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse selles jõuliselt liidu konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁴ Nõukogu 16. mai 2023. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C 180, 23.5.2023, lk 1).

- (4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“ (edaspidi „roheline kokkuleppe tööstuskava“). Rohelise kokkuleppe tööstuskava eesmärk on edendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. See täiendab Euroopa roheline kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse samuti luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada liidu tootmisvõimsust nullnetotehnoloogia ja toodete osas, mida on vaja liidu ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Rohelise kokkuleppe tööstuskava põhineb neljal sambal: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga luua majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatise seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed liidu ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitusel aitavad neid prioriteete ellu viia.

- (5) 2023. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist. 2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitusel on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.
- (6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435⁵ (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on kaotada kiiresti järkjärguliselt liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiajulgeolekut ja mitmekesisitada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. REPowerEU määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad kõnealused reformid ja investeeringud suurendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud roheline kokkuleppe tööstuskavas, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile asjakohasel juhul ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

- (7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks (edaspidi „8. märtsi 2023. aasta teatis“). Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu, ning kutsus liikmesriike üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % sisemajanduse koguproduktist (edaspidi „SKP“) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärasel tasemel. Komisjon kutsus samuti liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud leibkondade ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiahinnasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema paremini suunatud haavatavatele leibkondadele ja ettevõtetele. Komisjon teatas, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida. Lisaks, nagu on kavandatud komisjoni 9. novembri 2022. aasta teatises ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta, sõnastatakse eelarvesoovitused esmaste netokulude põhjal. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid jätkavad riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagavad rahastu ning muude liidu vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et kehtivate õigusnormide kohased ülemäärased eelarvepuudujäägi menetlused algatatakse 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal.

- (8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud liidu majanduse juhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Komisjon soovib ettepanekutega suurendada riikide isevastutust, lihtsustada raamistikku ja keskenduda enam keskpikale perioodile, millega kaasneb tõhus ja ühtsem täitmise tagamine. ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniseid käsitlevate nõukogu 14. märtsi 2023. aasta järelduste kohaselt on eesmärk viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.
- (9) 15. oktoobril 2021 esitas Bulgaaria vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas sätestatud hindamissuunistega. 4. mail 2022 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse, millega kiidetakse heaks Bulgaaria taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang⁶. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsuse vastuvõtmisest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Bulgaaria on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmäärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.
- (10) 5. mail 2023 esitas Bulgaaria oma 2023. aasta riikliku reformikava ning oma 2023. aasta lähenemisprogrammi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 8 lõikega 1. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Bulgaaria kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

⁶ ST 8091/2022 INIT; ST 8091/2022 ADD 1.

- (11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Bulgaaria kohta 2023. aasta riigiaruande. Selles hinnati Bulgaaria edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovitude järgimisel ning tehti kokkuvõtte sellest, kuidas Bulgaaria on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Bulgaaria edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.
- (12) Eurostati kinnitatud andmete kohaselt vähenes Bulgaaria valitsemissektori eelarvepuudujääk 3,9 %-lt SKPst 2021. aastal 2,8 %-le SKPst 2022. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 23,9 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 22,9 %-le SKPst 2022. aasta lõpus. 24. mail 2023 avaldas komisjon aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande. Kõnealuses aruandes arutati Bulgaaria eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks kavakohaselt ületama 2023. aastal 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei ole täidetud. Kooskõlas 8. märtsi 2023. aasta teatisega ei teinud komisjon ettepanekut algatada 2023. aasta kevadel uued ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Seejärel märkis komisjon, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal. Bulgaaria peaks seda arvesse võtma oma 2023. aasta eelarve üle arutamisel ja selle täitmisel ning 2024. aasta eelarve koostamisel.

- (13) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised tulused vähendavad eelarvepoliitilised meetmed vähendatud käibemaksumäärasid küttele ja gaasile ning madalamat aktsiisi elektrile ning maa- ja vedelgaasile, samas kui sellised kulused suurendavad eelarvepoliitilised meetmed hõlmasid toetusi mitte-kodutarbijatele ja elektri jaotusvõrgu ettevõtjatele elektritarbimiseks ning leibkondadele maagaasi tarbimiseks, samuti kaugkütteetevõtjatele. Nende meetmete kulused tasakaalustasid osaliselt energiatootjate ja -tarnijate ootamatule kasumile kehtestatud uued maksud, nimelt energeetikasektori riigiettevõtete ajutine erimaks. Komisjoni hinnangul oli kõnealuste meetmete eelarveline netokulu 2022. aastal 1,5 % SKPst. Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud ka Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud, mis olid 2022. aastal hinnanguliselt 0,1 % SKPst. Samal ajal vähenesid COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 3,7 %-lt SKPst 2021. aastal 1,0 %-le SKPst 2022. aastal.
- (14) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Bulgaarial⁷ järgida 2022. aastal toetavat eelarvepoliitikat, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsi toel, ning säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Samuti soovitas nõukogu Bulgaarial hoida riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv kontrolli all.

⁷ Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Bulgaaria 2021. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 6).

(15) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika⁸ 2022. aastal toetav (–1,2 % SKPst), nagu nõukogu soovitas. Nagu nõukogu soovitas, jätkas Bulgaaria majanduse taastamise toetamist rahastust ning muudest liidu vahenditest rahastatavate investeeringutega. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 0,8 % SKPst (2021. aastal 0,9 % SKPst). Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,5 protsendipunkti⁹. Seega säilitas Bulgaaria riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu nõukogu soovitas. Samal ajal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,8 protsendipunkti. See ekspansiivne panus hõlmas energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud eelarvepoliitiliste meetmete täiendavat mõju (täiendav eelarveline netokulu 0,9 % SKPst) ning Ukrainast põgenenud isikutele ajutise kaitse pakkumise kulusid (0,1 % SKPst). Seega hoidis Bulgaaria riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu piisavalt kontrolli all.

⁸ Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

⁹ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma neutraalse panuse null protsendipunkti SKPst.

- (16) 2023. aasta lähenemisprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal ja pärast seda soodsam kui komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis märgitud. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2023. aastal 1,8 % ja 2024. aastal 3,3 %. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv väiksem (2023. aastal 1,5 % ja 2024. aastal 2,4 %), mis on peamiselt tingitud komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi negatiivsemast eeldusest varude olukorra arengu kohta, olgugi et 2023. aasta ekspordi- ja impordiprognosis on soodsam. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt väiksem SKP reaalkasv on 2024. aastal peamiselt tingitud suurtest negatiivsetest erinevustest eratarbimise, investeeringute ja ekspordi panuses.
- (17) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta lähenemisprogrammis, et valitsemissektori eelarve puudujääk suureneb 2023. aastal 6,1 %-le SKPst. 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt tuleneb 2023. aastal eelarvepuudujäägi suurenemine peamiselt meetmest pensionide ja palkade suurendamiseks, pensionide indekseerimise mõjust inflatsioonile ja keskmisele palgale, suurematest kulutustest sotsiaal-, tervishoiu- ja hariduspoliitikale ning suurematest riiklikest kulutustest avaliku sektori investeeringutele. Programm ei sisalda muid poliitika muutmise või konsolideerimise meetmeid, sest 2023. aasta eelarvet, milles võivad sellised eelarvepoliitilised meetmed sisalduda, ei olnud lähenemisprogrammi esitamise ajaks vastu võetud. 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse suurenema 22,9 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 26,6 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 4,8 % SKPst. See on 2023. aasta lähenemisprogrammis prognoositud puudujäägist väiksem, mis on peamiselt tingitud eeldatavasti väiksematest avaliku sektori investeeringutest ja nii maksudest kui ka liidust saadavast suuremast tulust. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2023. aasta lõpus madalam (25 %). Erinevus tuleneb väiksemast prognoositud puudujäägist ning erinevatest eeldustest rahastu rakendamise ja sellest saadavate maksete kohta.

- (18) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama eelarvemeetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. Need hõlmavad 2022. aastast pikendatud meetmeid, eelkõige toetusi mitte-kodutarbijatele. Nende meetmete kulusid aitavad jätkuvalt osaliselt tasakaalustada energiatarnijate ootamatule kasumile kehtestatud maksud, nimelt nõukogu määruse (EL) 2022/1854¹⁰ kohane solidaarsuspanus. Neid tulusid arvesse võttes on komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 0,8 % SKPst¹¹. 2023. aasta meetmed ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele leibkondadele või ettevõtetele ega säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Lisaks peaks 2023. aasta valitsemissektori eelarvepositsioon paranema tänu COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete järkjärgulisele kaotamisele, hinnangute kohaselt mahus 1,0 % SKPst.
- (19) Oma 12. juuli 2022 soovitus¹² soovitas nõukogu Bulgaarial võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,¹³ võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Samal ajal peaks Bulgaaria olema valmis kohandama jooksvaid kulusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Bulgaarial suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid.

¹⁰ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261I, 7.10.2022, lk 1).

¹¹ See näitaja kajastab nende meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

¹² Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Bulgaaria 2022. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Bulgaaria 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 11).

¹³ Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Bulgaaria keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, hinnanguliselt 12,9 %.

- (20) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (−3,1 % SKPst). See järgneb 2022. aasta ekspansiivsele eelarvepoliitikale (−1,2 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 1,9 % SKPst. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude ekspansiivne panus ei ole tingitud suunatud toetusest leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukraina põgenikele. Kokkuvõttes ei ole riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude prognoositud kasv nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusega kooskõlas. Prognooside kohaselt rahastab Bulgaaria täiendavaid investeeringuid rahastust ja muudest liidu vahenditest ning säilitab riiklikult rahastatavad investeeringud. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude maht on prognoosi kohaselt 2023. aastal 1,9 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud annavad prognoosi kohaselt eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti¹⁴.
- (21) 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal vähenema 4,7 %-le SKPst. Vähenemine 2024. aastal tuleneb peamiselt liidust saadavast suuremast tulust ja energiatoetusmeetmete järkjärgulisest kaotamisest. Vastavalt 2023. aasta lähenemisprogrammile prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse suureneb 2024. aasta lõpuks 30,7 %ni. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk moodustab 2024. aastal 4,8 % SKPst. See on üldjoontes kooskõlas 2023. aasta lähenemisprogrammis prognoositud eelarvepuudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpus madalam (28,1 %).

¹⁴ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma pärssiva panuse 0,1 protsendipunkti SKPst.

- (22) 2023. aasta lähenemisprogrammis nähakse ette enamiku energiatoetusmeetmete järkjärguline kaotamine 2024. aastaks. Praegu eeldab komisjon, et energiatoetusmeetmete netokulu on 2024. aastal 0,1 % SKPst, võrreldes 0,8 %ga SKPst 2023. aastal. Need hinnangud sõltuvad eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti. Praegu 2024. aastaks kavandatud energiatoetusmeetmed ei näi olevat suunatud haavatavatele leibkondadele või ettevõtetele. Need ei säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks.
- (23) Määrusega (EÜ) nr 1466/97 on seatud struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastase parandamise sihtmärgiks 0,5 % SKPst,¹⁵ et liikuda keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas. Võttes arvesse riigi rahanduse jätkusuutlikkuse kaalutlusi ja vajadust vähendada eelarvepuudujääki allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst, oleks komisjoni hinnangul asjakohane parandada struktuurset eelarvepositsiooni vähemalt 0,5 % SKPst. Sellise paranemise tagamiseks ning kooskõlas komisjoni metoodikaga ei tohiks riiklikult rahastatavate esmaste netokulude¹⁶ kasv 2024. aastal ületada 4,6 %, nagu on kajastatud käesolevas soovitusel. Samal ajal tuleks ülejäänud energiatoetusmeetmed (komisjoni praeguse hinnangu kohaselt 0,8 % SKPst 2023. aastal) sõltuvalt energiaturu suundumustest järk-järgult kaotada, alustades kõige vähem suunatud meetmetest, ning sellest tulenevat kokkuhoidu tuleks kasutada valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Komisjoni hinnangute kohaselt oleks selle tulemuseks esmaste netokulude kasv alla 2024. aastaks soovitud maksimaalse kasvumäära. Lisaks ei ole komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude kasv 2023. aastal kooskõlas nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusel. Kui see leiab kinnitust, oleks 2024. aastal asjakohane esmaste netokulude väiksem kasv.

¹⁵ Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikkel 5 nõuab ka kohandamist rohkem kui 0,5 % SKPst liikmesriikide puhul, kelle valitsemissektori võlg ületab 60 % SKPst või kelle võla jätkusuutlikkusega seotud riskid on suuremad.

¹⁶ Esmased netokulud on riiklikult rahastatavad kulud ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ning need ei hõlma intressikulud ega tsüklilisi töötuskulusid.

- (24) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 5,4 %, mis on soovitatud kasvumäärast rohkem. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi järgne kohandus on väiksem kui energiatoetusmeetmete täielikust järkjärgulisest kaotamisest tulenev kokkuhoid, seda peamiselt seetõttu, et pensionitõusude aastapõhine mõju ja osa avaliku sektori palkade kavandatud tõus teeb energiatoetusmeetmete järkjärgulise kaotamise positiivse mõju enam kui tasa.
- (25) 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud suurenema 4 %-lt SKPst 2023. aastal 4,6 %-le SKPst 2024. aastal. Suuremad investeeringud kajastavad suuremaid riiklikult rahastatavaid investeeringuid ja liidu rahastatavaid investeeringuid, seda eelkõige rahastu kaudu.
- (26) 2023. aasta lähenemisprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2026. 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk suurenema 4,9 %-le SKPst 2025. aastal ja 5 %-le SKPst 2026. aastal. Seega ei ole kavandatud valitsemissektori eelarvepuudujäägi naasmist programmiperioodi jooksul tasemele alla 3 % SKPst. 2023. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse suurenema 30,7 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 37,1 %-le SKPst 2026. aasta lõpuks.

(27) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Bulgaaria taaste- ja vastupidavuskava rakendamine käib, kuid viivituste oht suureneb. Bulgaaria esitas ühe maksetaotluse, mis vastab kava 22 eesmärgile ja sihile ning mille alusel maksti välja kokku 1,37 miljardit eurot. Valitsuse suur ebastabiilsus on põhjustanud viivitusi oluliste õigusreformide elluviimisel, näiteks riigihangete, korruptsioonivastase võitluse ja peaprokuröri aruandekohustuse vallas. Poliitilise stabiilsuse ja haldussuutlikkuse puudulikkuse tõttu aeglustus ka mitme olulise energia- ja transpordiinvesteeringuga seotud rakendamistöö ning tekkis kahtlusi kava põhiaspektides, nimelt seoses energiasektori CO₂ heite vähendamisega. Teine maksetaotlus viibib ja see on nüüd kavas esitada 2023. aasta septembris. Siiski on märkimisväärne oht, et esitamise ajaks ei õnnestu mitut oluliste reformidega seotud eesmärki ja sihti täita. Käimas on töö kava *addendum*'i ja REPowerEU peatükiga. Selle töö lõpuleviimise ajakava on poliitilise olukorra tõttu endiselt ebaselge. Uue REPowerEU peatüki kiire lisamine taaste- ja vastupidavuskavasse võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et toetada Bulgaaria strateegilisi eesmarke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üleüldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest.

- (28) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Bulgaaria ühtekuuluvuspoliitika programmidokumentid peale Õiglase Ülemineku Fondi prioriteetide ja õiglase ülemineku territoriaalsete kavade, mis on söepiirkondades ülemineku mõju leevendamisel otsustava tähtsusega. Ühtekuuluvuspoliitika programmide vastuvõtmine ja nende kiire rakendamine vastastikusel täiendavuses ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Bulgaarias ellu rohe- ja digipööre, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.
- (29) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmides käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Bulgaaria silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud majanduse ja energiatootmise CO₂ heite vähendamisega.
- (30) Bulgaaria majandus on jätkuvalt liidu kõige CO₂-mahukam, kusjuures kasvuhoonegaaside heitemahukus on liidu keskmisest rohkem kui neli korda suurem. Fossiilkütuste osakaal oli 2021. aastal Bulgaaria energiaallikate jaotuses 63 %, sealjuures oli kivisöe osakaal 26 %, tuumaenergia osakaal 22 % ja taastuvenergia osakaal 15 % (väiksem kui liidu taastuvenergia keskmine ehk 18 %). Bulgaaria taaste- ja vastupidavuskava sisaldab majanduse, eelkõige energiasektori CO₂ heite vähendamise strateegilise raamistiku reformi. See hõlmab energiasüsteemi ümberkujundamise komisjonis stsenaariumide ja soovitude ettevalmistamist ja seejärel rahvussammas kliimaneutraalsuse tegevuskava vastuvõtmist hiljemalt 2038. aastaks, sh söe/pruunsöe järk-järgult kasutuselt kõrvaldamise lõppkuupäeva kehtestamist. Kuigi energiasüsteemi ümberkujundamise komisjon moodustati 2022. aastal, on tema soovitusaruanne viibinud. Lisaks võttis rahvussammas 2023. aasta jaanuaris vastu resolutsiooni, millega kohustatakse valitsust pidama taaste- ja vastupidavuskava raames uusi läbirääkimisi Bulgaaria CO₂ heite vähendamise kohustuste, sealhulgas elektri salvestamisse investeerimise üle.

(31) Bulgaaria suutis hoolimata keerulistest oludest – eelkõige arvestades Venemaa gaasikraanide kinnikeeramist peagi pärast sissetungi Ukrainasse – tagada gaasi kõrgetasemelise tarnekindluse. Bulgaarial õnnestus sõlmida lühiajalised lepingud Kreeka kaudu veeldatud maagaasi tarnimiseks. Kreeka ja Bulgaaria vaheline gaasiühendus (IGB) alustas tööd 2022. aasta oktoobris. See võimaldas Bulgaarial saada Aserbaidžaanist kätte kõik lepingulised tarned (1 miljard kuupmeetrit aastas, mis katab umbes 30 % riigisisest tarbimisest). Gaasi osakaal energiaallikate jaotuses oli 14 %, mis on väiksem kui liidu keskmine ehk 23 %. Tööstussektor on 42 % osakaalu juures (sh muu kui energiakasutus) endiselt suurim gaasitarbija. Kaugküttesüsteemid Sofias ja Plovdivis, mis on mõlemad suured linnad, sõltuvad maagaasist ja moodustavad ligikaudu kolmandiku maagaasi kogutarbimisest Bulgaarias. 2022. aasta augustist kuni 2023. aasta märtsini vähenes Bulgaaria maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 22 %, st rohkem, kui nõukogu määruses (EL) 2022/1369¹⁷ seatud vähendamiseesmärk 15 %. Bulgaarial soovitatakse jätkata jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024, vastavalt nõukogu määrusele (EL) 2023/706¹⁸.

¹⁷ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

¹⁸ Nõukogu 30. märtsi 2023. aasta määrus (EL) 2023/706, millega muudetakse määrust (EL) 2022/1369 seoses gaasinõudluse vähendamise meetmete nõudluse vähendamise perioodi pikendamisega ning nende meetmete rakendamise aruandluse ja seire tõhustamisega (ELT L 93, 31.3.2023, lk 1).

- (32) Taastuvenergia valdkonnas ei ole Bulgaaria veel täitnud oma taaste- ja vastupidavuskava raames võetud kohustust kõrvaldada takistused taastuvenergiarajatiste paigaldamiselt ja nende võrku ühendamisel. 2023. aasta jaanuaris kaebas komisjon Bulgaaria Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 kohaselt Euroopa Liidu Kohtusse, kuna riik ei ole Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001¹⁹ siseriiklikku õigusesse üle võtnud. Suurem keskendumine energia salvestamisele aitaks kiirendada Bulgaarias võrgupõhiste taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu. Lisaks võiks võrguhalduse parandamine, et muuta see paindlikumaks, hõlbustada täiendavate taastuvenergiarajatiste integreerimist. Samal ajal peaks Bulgaaria jätkama koos naaberriikidega piisava võimsusega energiaühenduste arendamist. Investeeringud fossiilkütuste taristusse peavad piirduma rangelt vajalikuga ja olema kavandatud tulevikukindlana, et vältida sellise tehnoloogia kinnistumist, mis ei ole kliimaeesmärkidega kooskõlas või suurendab energiasüsteemi ümberkujundamise kulusid.
- (33) Bulgaaria taaste- ja vastupidavuskava sisaldab rohkem kui 1 miljardi euro ulatuses investeeringuid, mille eesmärk on parandada nii avaliku kui ka erasektori hoonete energiatõhusust, ning projektikonkursid projektide elluviimiseks kohapeal on alanud. Bulgaaria hoonefondi renoveerimise pikaajalise strateegia elluviimiseks on äärmiselt oluline luua riiklik CO₂ heite vähendamise fond, mis saab eeldatavasti teoks 2023. aastal, samuti on oluline renoveerimisprogrammide lähtepunktide kohandamisega meelitada ligi rohkem erainvesteeringuid. Energiaostuvõimetusega struktuurselt tegelemiseks on vaja täiendavaid jõupingutusi, eelkõige erikavade ning tehnilise ja haldusabi kaudu, et võtta arvesse haavatavate rühmade vajadusi. Selleks et Bulgaaria vastaks paketi „Eesmärk 55“ eesmärkidele, on vaja suuremat ambitsioonikust kasvuhoonegaaside heite vähendamisel ning taastuvate energiaallikate ja energiatõhususe eesmärkide suurendamisel.

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

- (34) Ajavahemikus 2005–2021 kasvas riigisisese transpordist (v.a lennundus) tulenev kasvuhoonegaaside heide Bulgaarias 19,5 %, samas kui liidus keskmiselt vähenes see 7,5 %. Umbes veerand riigi kasvuhoonegaaside heitest pärineb sellest sektorist. Bulgaarias kulgeb heiteta sõiduautode kasutuselevõtt aeglaselt ja soovida jätab ka elektrisõidukite avalike laadimispunktide tihedus. Üleeuroopalise transpordivõrgu Bulgaaria osa arendamisel on esinenud viivitusi, eelkõige raudteetaristu puhul: see pärsib transpordi mitmeliigilisust ning transpordi tõhususe ja säästvuse parandamise potentsiaali. Õhusaaste kujutab endast märkimisväärset ohtu Bulgaaria elanikkonna tervisele.
- (35) Tööjõu ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistest sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate tootmine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul nullnetomajandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja tööjõu ümberpaigutamist. Kasutamata tööjõupakkumise rakendamiseks peavad kõnealused meetmed olema kättesaadavad eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. 2022. aastal teatati Bulgaarias tööjõunappusest mitme ameti puhul, mis nõuavad rohepöördeks erioskusi või -teadmisi²⁰. Euroopa Sotsiaalfond+ eraldas aastateks 2021–2027 roheliste kutseoskuste ja töökohtade edendamise meetmete 152 miljonit eurot. Õiglase Ülemineku Fond annab ka võimaluse tegeleda rohepöörde sotsiaalse mõõtmega kolmes riigi piirkonnas, mis on rahastamiskõlblikud.
- (36) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus²¹ kajastub esitatud soovitus 1, 2 ja 3,

²⁰ 2022. aasta aruanne tööjõunappuse kohta – Euroopa Tööjõuamet.

²¹ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

SOOVITAB Bulgaarial võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

Tagada konservatiivne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 4,6 %ni²².

Säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

Jätkata pärast 2024. aastat keskpika perioodi eelarvestrateegia rakendamist, mis hõlmab järkjärgulist ja kestlikku konsolideerimist koos investeeringute ja reformidega, mis soodustavad hoogsamat kestlikku majanduskasvu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.

2. Tagada tõhus juhtimisstruktuur ja tugevdada haldussuutlikkust, et võimaldada taaste- ja vastupidavuskava kiiret ja järjepidevat rakendamist. Viia kiiresti lõpule töö kava „REPowerEU“ peatükiga, eesmärgiga alustada kiiresti selle rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikus vastastikus täiendavuses ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga.

²² See vastab hinnangute kohaselt 2024. aastal struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastasele parandamisele vähemalt 0,5 % SKPst, nagu on kirjeldatud põhjenduses 23.

3. Vähendada sõltuvust fossiilkütustest ja kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist, võttes kiiremini kasutusele taastuvad energiaallikad, tagades samal ajal salvestusvõimsused energiasüsteemi paindlikkuse suurendamiseks. Tugevdada elektrivõrgutaristut ja parandada selle juhtimist, ühtlustades ühendusmenetlusi ja võttes kasutusele arukad võrguelemendid. Jätkata jõupingutusi naaberriikidega ühenduste suurendamiseks. Kiirendada hoonete renoveerimist, et soodustada energiatõhusust ja tegeleda energiaostuvõimetusega. Edendada uusi tulevikukindlaid lahendusi kaugküttes ja säästvas linnatranspordis ning kiirendada raudteetaristu arendamist. Suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste ja pädevuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*